

สิทธิไต่เบี่ย

ของ

ผู้ค้าประกัน

พรเทพ ทวีกาญจน์*

>>> มีคำกล่าวว่า “อยากรวยต้องเป็นนายหน้า อยากเป็นซีข้าให้เป็น นายประกัน” คำๆ นี้ไม่ว่ายุคใดสมัยใดก็ยังใช้ได้อยู่ครับ การเป็นนายประกันจุดประสงค์หลักคือต้องการหลักประกันที่มีความมั่นคง นอกเหนือจะเป็นหลักประกันทางด้านทรัพย์สินแล้วก็มีการประกันด้วยบุคคลนี้แหละครับที่ยังพอรับกันได้ คำว่านายประกัน หรือผู้ค้าประกันมีความหมายคล้ายกันเป็นอย่างยิ่ง ความหมายของคำว่าผู้ค้าประกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า **สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งได้ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้**นั้น การทำสัญญาผู้ค้าประกันกฎหมายยังกำหนดให้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ และต้องลงลายชื่อผู้ค้าประกันด้วย หากไม่มีการลงลายมือชื่อไว้จะฟ้องร้องและบังคับคดีต่อผู้ค้าประกันไม่ได้ **หลักใหญ่ใจความสำคัญคือต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือและผู้ค้าประกันต้องลงชื่อในหนังสือนั้นด้วย จึงจะสามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้**

ในกรณีที่ผู้ค้าประกันได้ชำระหนี้แทนลูกหนี้ไปแล้ว ผู้ค้าประกันยังมีสิทธิทำอะไรกับลูกหนี้ได้ การติดตามหนี้เอาจากลูกหนี้จะต้องทำอย่างไรและกฎหมายได้ให้สิทธิในการทำได้แค่ไหน ในประเด็นปัญหานี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 693 ไว้ว่า **“ผู้ค้าประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาจากลูกหนี้เพื่อต้นเงินกับดอกเบี่ยและเพื่อการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายไปอย่างใดๆ เพราะการค้ำประกันนั้น อนึ่ง ผู้ค้าประกันย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้บรรดามีเหนือลูกหนี้ด้วย”**

การที่ผู้ค้าประกันที่จะใช้สิทธิไต่เบี่ยต่อลูกหนี้ได้นั้น ต้องชำระหนี้แทนลูกหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไปแล้ว เพราะมาตราบัญญัติว่า “ซึ่งได้ชำระหนี้แล้วย่อมมีสิทธิไต่เบี่ย” ผลในทางปฏิบัติก็ต้องเป็นเช่นนั้นถ้าผู้ค้าประกันยังไม่ได้ชำระให้เจ้าหนี้ ผู้ค้าประกันก็ยังไม่ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด และหนี้ของลูกหนี้ก็ยังผูกพันอยู่ยังมิได้หลุดพ้นจากเจ้าหนี้ไปทั้งหมดหรือ

บ้างส่วน ถ้ายอมให้ผู้ค้าประกันไต่เบี่ยได้จะเกิดความเสียหายกับลูกหนี้ได้ หากผู้ค้าประกันไม่เอาไปใช้แก่เจ้าหนี้ลูกหนี้ก็จะถูกบังคับให้ชำระอีก

บทบัญญัติในเรื่องรับช่วงสิทธิมีมาตรา 229 บัญญัติไว้ว่าในอนุมาตรา 3 ว่า “บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่นหรือเพื่อผู้อื่นในอันจะต้องใช้หนี้ มีส่วนได้เสียด้วยในการใช้หนี้นั้นและเข้าใช้หนี้” ดังนั้น ผู้ค้าประกันจะเอาสิทธิของเจ้าหนี้มาใช้ก็จะต้องทำให้เจ้าหนี้หมดความผูกพันกับลูกหนี้เสียก่อน จึงจะเอาสิทธิของเจ้าหนี้มาใช้ได้ กฎหมายเขียนไว้ชัดเจนว่า “และเข้าใช้หนี้”

แต่การที่ผู้ค้าประกันจะเข้าใช้หนี้ได้ มิใช่ว่าจะทำได้ตามอำเภอใจจะใช้ก่อนหนี้ของลูกหนี้ถึงกำหนดชำระไม่ได้ เพราะหน้าที่ของผู้ค้าประกันที่จะต้องชำระหนี้เกิดเมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ก่อนนั้นผู้ค้าประกันยังไม่ได้มีส่วนได้เสียแม้จะใช้ให้เจ้าหนี้ไปก่อน ลูกหนี้พ้นจากหนี้ก็จริง แต่สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเอามาใช้ได้ก็ต่อเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ ดังนั้นผู้ค้าประกันจึงไต่เบี่ยก่อนถึงกำหนดชำระไม่ได้

การไต่เบี่ยนั้นผู้ค้าประกันจะไต่เบี่ยจากใครได้บ้าง คำว่าไต่เบี่ยต้องเรียกเอาจากลูกหนี้เพราะรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้มาใช้ต่อลูกหนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษเป็นอย่างอื่น แต่คำว่า “ลูกหนี้” อาจรวมถึงบุคคลภายนอกได้ด้วย ในบางกรณีที่บุคคลภายนอกมีความผูกพันจะต้องชำระหนี้แทนลูกหนี้ หากในสัญญาได้กำหนดให้บุคคลภายนอกเข้ารับผิดในส่วนนี้แทนลูกหนี้

ไต่เบี่ยได้เท่าใด สิทธิไต่เบี่ยตามปกติไต่เบี่ยได้เท่าที่เจ้าหนี้มีสิทธิต่อลูกหนี้ เพราะเป็นการรับช่วงสิทธิเอาอำนาจของเจ้าหนี้มาใช้ เจ้าหนี้มีอำนาจเท่าใดก็ได้เพียงเท่านั้นตามมาตรา 226 แต่เมื่อยังใช้หนี้ไม่หมด ใช้ไปเพียง

* ผู้จัดการฝ่ายกฎหมาย บริษัท ซี.พี. พลาซ่า จำกัด

บางส่วนก็ได้อำนาจของเจ้าหนี้มาเพียงบางส่วนเท่าที่ใช้ไป เจ้าหนี้ยังมีเหลือส่วนที่ยังไม่ได้ชำระที่คงผูกพันลูกหนี้อยู่ ผู้ค้ำประกันไม่ได้รับอำนาจของเจ้าหนี้มาทั้งหมด จึงใช้สิทธิไถ่เบี่ยทั้งหมดไม่ได้

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10700/2546 มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า สมควรรับคำฟ้องโจทก์ไว้พิจารณาหรือไม่ โดยโจทก์ฎีกาว่าโจทก์ในฐานะผู้ค้ำประกัน เมื่อได้ชำระค่าเช่าซื้อให้แก่จำเลยที่ 1 แทนจำเลยที่ 2 ไปแล้ว โจทก์ย่อมได้รับช่วงสิทธิของจำเลยที่ 1 โดยผลของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 วรรคสองและโดยผลของสัญญาค้ำประกัน เอกสารท้ายคำฟ้องข้อ 3 ที่ระบุให้ผู้ค้ำประกันมีสิทธิได้รับช่วงสิทธิทั้งหลายที่เจ้าของมีอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าตามกฎหมายหรือตามสัญญาเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อ เมื่อโจทก์ได้รับช่วงสิทธิของจำเลยที่ 1 แล้วโจทก์จึงมีสิทธิได้รับช่วงกรรมสิทธิ์ในรถจักรยานยนต์ที่เช่าซื้อ โจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้ได้ เห็นว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 693 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ค้ำประกันซึ่งได้ชำระหนี้แล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะไถ่เบี่ยเอาจากลูกหนี้ เพื่อต้นเงินกับดอกเบี่ยและเพื่อการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายไปอย่างใดๆ เพราะการค้ำประกันนั้น” และวรรคสองบัญญัติว่า “ผู้ค้ำประกันย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้บรรดามีเหนือลูกหนี้ด้วย”

ดังนั้น เมื่อโจทก์ซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันชำระหนี้แล้ว

โจทก์มีสิทธิเพียงไถ่เบี่ยเอาจากจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นลูกหนี้ เพื่อต้นเงินกับดอกเบี่ยและเพื่อการที่ต้องสูญหายหรือเสียหายไปอย่างใดๆ เพราะการค้ำประกันเท่านั้น แม้ในวรรคสองบัญญัติว่าผู้ค้ำประกันย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้บรรดามีเหนือลูกหนี้ด้วยและสัญญาค้ำประกัน ข้อ 3 ระบุให้ผู้ค้ำประกันมีสิทธิได้รับช่วงสิทธิทั้งหลายที่เจ้าของมีอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าตามกฎหมาย หรือตามสัญญาเกี่ยวกับสัญญาเช่าซื้อก็ตามก็คงมีความหมายเพียงว่าผู้ค้ำประกันซึ่งเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ชอบที่จะใช้สิทธิทั้งหลายบรรดาที่เจ้าหนี้มีอยู่โดยมูลหนี้รวมทั้งประกันแห่งนั้นได้ในนามของตนเองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 226 บัญญัติไว้เท่านั้น การที่โจทก์เข้ารับช่วงสิทธิของจำเลยที่ 1 บรรดามีเหนือจำเลยที่ 2 หาทำให้โจทก์มีสิทธิในรถจักรยานยนต์ที่จำเลยที่ 2 เช่าซื้อไปจากจำเลยที่ 1 ไม่ เนื่องจากรถจักรยานยนต์ดังกล่าวได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ 2 เมื่อโจทก์ได้ชำระค่าเช่าซื้อแทนจำเลยที่ 2 ไปแล้วโดยผลของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 572 โจทก์ไม่อาจใช้สิทธิของจำเลยที่ 1 บอกลีกสัญญาเช่าซื้อแก่จำเลยที่ 2 ทั้งไม่มีสิทธิฟ้องบังคับให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ทางทะเบียนรถจักรยานยนต์และฟ้องบังคับให้จำเลยที่ 2 ส่งมอบรถจักรยานยนต์แก่โจทก์ เมื่อโจทก์ไม่ได้ฟ้องไถ่เบี่ยเอาจากจำเลยที่ 2 เพื่อต้นเงินและดอกเบี่ยที่โจทก์ชำระแทนไปตามสิทธิของโจทก์ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษายกฟ้องโจทก์ จึงชอบแล้ว

ส่วนที่โจทก์ฎีกาในส่วนที่โจทก์ขอแก้ไขคำฟ้องเพื่อให้คำฟ้องถูกต้องสมบูรณ์พอที่จำเลยทั้งสองจะเข้าใจข้อหาได้ดีและไม่ทำให้จำเลยทั้งสองเสียเปรียบ สมควรอนุญาตให้แก้ไขคำฟ้องนั้น เห็นว่าเมื่อโจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องบังคับให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ทางทะเบียนรถจักรยานยนต์แก่โจทก์และไม่มีสิทธิฟ้องบังคับให้จำเลยที่ 2 ส่งมอบรถจักรยานยนต์แก่โจทก์ แม้จะอนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้อง โจทก์ก็ไม่อาจชนะคดีได้ จึงไม่เป็นสาระแก่คดีที่ศาลล่างทั้งสองไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องจึงชอบแล้ว ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น”

บทสรุปสังคาย การเป็นผู้ค้ำประกันนั้น เป็นการเข้าไปยอมรับชำระหนี้แทนลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ เมื่อผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้แทนลูกหนี้ไปแล้ว สิทธิของเจ้าหนี้ที่มีต่อลูกหนี้ก็โอนมายังผู้ค้ำประกันทันทีที่ได้ชำระหนี้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการรับช่วงสิทธิมาไถ่เบี่ยเอาจากลูกหนี้ การไถ่เบี่ยนั้นจะไถ่เบี่ยเกินสิทธิของเจ้าหนี้ไม่ได้และต้องใช้สิทธิไถ่เบี่ยภายในอายุความ 10 ปี

